

Notitie Reikwijdte en detailniveau

STERKE LEKDIJK

Salmsteke Ontkiemt!



Salmsteke
Ontkiemt!



HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN



STERKE LEKDIJK

Documenthistorie

Versie	Datum	Opmerking/reden wijziging
1	19-02-2020	concept versie (HDSR)
2	12-10-2020	90% versie- bespreking in werkgroep bevoegd gezag
3	12-11-2020	Definitieve versie ter besluitvorming en publicatie
4		

Inhoud

1	Salmsteke ontkiemt!	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Het initiatief	6
1.3	Een gezamenlijke planuitwerking	6
1.4	Doelstelling project	7
1.5	Milieueffectrapportage voor een zorgvuldige besluitvorming	7
1.6	Nota Reikwijdte en Detailniveau: aard en status	7
1.7	Leeswijzer	8
2	Proces tot nu toe	9
2.1	Rekening houden met de omgeving	9
3	Huidige situatie en opgaves gebied11	
3.1	Huidige situatie	11
3.2	Waarom een dijkversterking bij Salmsteke?	13
3.3	Waarom een herinrichting van de uiterwaard?	14
3.4	Een gezamenlijke planuitwerking	14
4	Voorlopig ontwerp Salmsteke Ontkiemt!	16
4.1	Verkenningfase	16
4.2	Voorlopig ontwerp- dijk	16
4.2.1	Maatregelen waterveiligheid	16
4.2.2	Maatregelen natuur en landschap	18
4.3	Voorlopig ontwerp- uiterwaard	19
4.3.1	Natuur	19
4.3.2	Recreatie	19
5	MER-alternatieven en effectbeoordeling	20
5.1	Vergelijken met referentiesituatie	20
5.2	Alternatieven en varianten	20
5.3	Uitwerking definitief ontwerp	21
5.4	Beoordelingskader	21
5.5	Wijze van onderzoek	25
6	Participatie	26
7	Hoe gaat de procedure verder?	27
7.1	De vervolprocedure	27

7.2	Wie doet wat?	27
7.3	Hoe kunt u reageren?	27

1 Salmsteke ontkiemt!

1.1 Aanleiding

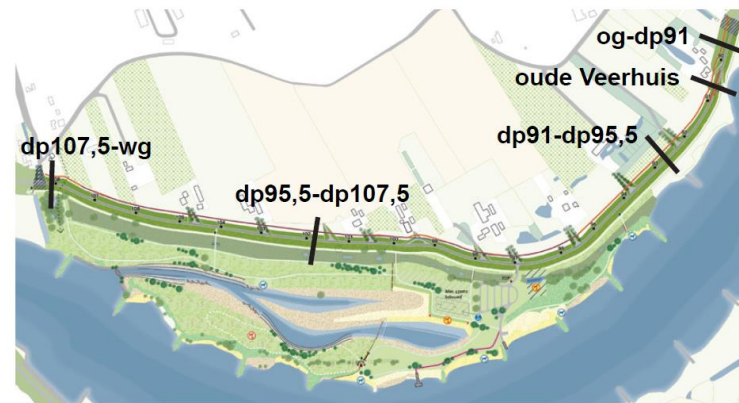
De Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven is in de laatste beoordeling afgekeurd en voldoet grotendeels niet aan de veiligheidseisen^{1,2}. De dijk is veelal niet voldoende sterk meer en op een beperkt aantal plekken onvoldoende hoog. Versterking van ca. 55 kilometer van de Lekdijk is nodig om de veiligheid van het achterland, waaronder ook een deel van de Randstad, in de toekomst te waarborgen. De beheerder van de dijk, Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), is daarom het project Sterke Lekdijk gestart.

Het project Sterke Lekdijk zorgt voor een veilige dijk en biedt ook kansen om de dijk mooier te maken. Het doel van de Sterke Lekdijk is om een waterkering te realiseren binnen de brede context van de omgeving. Dit betekent dat de dijkversterking landschappelijk is ingepast, koppelkansen zijn afgewogen en raakvlakprojecten in beeld zijn.

De dijkversterking is opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP, onderdeel van het Deltaprogramma) waarin de waterschappen en Rijkswaterstaat samenwerken om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnorm te laten voldoen. Gezien de omvang (55 km), wordt de versterking van de Lekdijk aan de hand van 6 deelprojecten opgepakt. Eén van deze deelprojecten is de dijkversterking bij Salmsteke van dijkpaal 91 tot dijkpaal 107.

1.2 Het initiatief

De Lekdijk bij Salmsteke grenst aan het recreatiegebied Salmsteke, in de naastgelegen uiterwaard. Sinds 2015 werken Recreatieschap



Stichtse Groenlanden (SGL), Hoogheemraad-

Figuur 1-1 schets dijkversterking

schap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Rijkswaterstaat (RWS), de provincie Utrecht (PU) samen met de gemeente Lopik en Staatsbosbeheer (SBB) aan de ontwikkeling van de uiterwaard. Deze moet leiden tot een impuls aan natuur- en recreatieve waarden zonder concessies te doen aan de dijkversterking en hoogwaterveiligheid.

1.3 Een gezamenlijke planuitwerking

De dijkversterking voor Salmsteke heeft raakvlakken met de ontwikkeling van de uiterwaard. Dit was ook de reden om dijktraject Salmsteke als 1^e Sterke Lekdijk traject uit te werken. Gedurende de verkenningsfase werden de raakvlakken duidelijker en bleek een duidelijke meerwaarde gezien te worden in een integrale aanpak van het gebied. Bestuurlijk is daarom gekozen om ná de verkenning de planuitwerking gezamenlijk te doorlopen: één project waarin de doelstellingen voor dijk en uiterwaard worden gerealiseerd: **Salmsteke Ontkiemt!** Deze samenwerking is verankerd in een samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerking.

¹ Detailtoetsing A-keringen van de Neder-Rijn en Lekdijk; Eindrapportage ten behoeve van Dijkversterking Centraal Holland, Arcadis, 23 december 2015

² Veiligheidsanalyse Centraal Holland; Aanscherping toets resultaat noordelijke Lekdijken en voormalige C-keringen; Uitwerking onderzoeksplan, Dijkversterking Centraal Holland, 30 juni 2017

1.4 Doelstelling project

Doel van het project Salmsteke Ontkiem! is een gezamenlijk uitwerking van de twee voorkeursalternatieven tot één ontwerp voor een gebiedsontwikkeling die leidt tot een veilige en toekomstbestendige waterkering en een uiterwaard waar meer dan nu ruimte is voor natuur en dagrecreatie mogelijk blijft die naar aard en omvang en regelgeving (waaronder rivierkundige eisen) past bij het gebied.

1.5 Milieueffectrapportage voor een zorgvuldige besluitvorming

Het doel van een milieueffectrapportage

Het doel van milieueffectrapportage (m.e.r.)³ is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de plan- en besluitvorming. In dat kader wordt onderzoek gedaan naar de effecten van de dijkversterking en herinrichting van de uiterwaard op de omgeving. Op basis hiervan kunnen zo nodig maatregelen worden getroffen om eventuele negatieve milieueffecten te verminderen en/of te compenseren. Er wordt daarnaast ook rekening gehouden met kosten, technische aspecten en gevolgen van het ruimtebeslag van de maatregelen op de omgeving.

Waarom een milieueffectrapportage voor Salmsteke ontkiemt?

In alle deelprojecten binnen Sterke Lekdijk wordt rekening gehouden met milieueffecten. Gelet op onderdeel D3.2 van het Besluit milieueffectrapportage moet voor dijkversterking Salmsteke in ieder geval worden beoordeeld of een milieueffectrapportage nodig is (m.e.r.-beoordeling). Dit is gekoppeld aan de goedkeuring van het projectplan Waterwet voor de dijkversterking (of: bij inwerkingtreding van de Omgevingswet, het Projectbesluit). Als uit deze m.e.r.-beoordeling blijkt dat belangrijke nadelige milieugevolgen niet kunnen worden uitgesloten moet een milieueffectrapportage worden doorlopen.

Men heeft er voor gekozen om voor projecten in het kader van 'Sterke Lekdijk' een m.e.r. te doorlopen, ongeacht de uitkomst van een eventuele m.e.r.-beoordeling. Dit geldt dus ook voor dijkversterking Salmsteke.

De ontwikkeling in de uiterwaard vraagt een wijziging van het bestemmingsplan omdat niet alle activiteiten binnen het vigerende bestemmingsplan passen. De maximale invulling van dit bestemmingsplan zorgt, door de ontgravingswerkzaamheden, naar verwachting (in ieder geval op het moment van het opstellen van deze NRD) voor een toename van stikstofdepositie op in de nabijheid gelegen Natura 2000-gebieden. Omdat hierdoor significante effecten op het Natura 2000-gebied op voorhand niet kunnen worden uitgesloten, moet voor het bestemmingsplan een Passende beoordeling worden gemaakt (artikel 2.7 en verder van de Wet natuurbescherming). De Wet milieubeheer bepaalt in dat geval dat voor het bestemmingsplan een milieueffectrapportage voor plannen moet worden doorlopen, een plan-m.e.r. (artikel 7.2a Wet milieubeheer).

Het MER hoort straks dus bij het Projectplan Waterwet voor de Dijk en het bestemmingsplan voor de Uiterwaard.

1.6 Nota Reikwijdte en Detailniveau: aard en status

De eerste stap in de procedure is het bepalen van de reikwijdte en het detailniveau van de onderzoekslast voor het MER. Dit leggen we vast in deze NRD. Aan de orde komen:

- het voornemen en de bandbreedte: welk gebied en welke activiteiten worden in het MER beschouwd;
- toetsingscriteria en beoordelingscriteria: criteria en methode aan de hand waarvan de (milieu-)effecten worden beoordeeld.

³ M.e.r.= de procedure milieueffectrapportage; MER= het document Milieueffectrapport.

De NRD fungeert als een ‘onderzoeksagenda’ voor het MER. In dit geval hangt deze agenda nauw samen met de eerder aangehaalde Voorkeursalternatieven en de beoogde inhoud van het Projectplan Waterwet voor de Dijk en het bestemmingsplan voor de Uiterwaard. Dit zijn immers de besluiten/plannen waarbij het MER hoort.

Het detailniveau van een MER moet passen bij het detailniveau van de genoemde instrumenten.

Hiermee is in dit NRD rekening gehouden.

In het MER wordt uiteraard uitgebreider dan in deze NRD ingegaan op zaken die in de NRD worden beschreven.

1.7 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt kort het proces van het tot stand komen van de beide voorkeursalternatieven beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt toegelicht welke varianten op het voorkeursalternatief in het MER worden beschouwd en hoe deze tot stand zijn gekomen. Hoofdstuk 4 gaat in op het beoordelingskader voor het MER. De relevante thema’s worden toegelicht en per relevant effect wordt aangegeven hoe dit wordt beoordeeld.

Deze NRD besluit met een hoofdstuk dat ingaat op de planning en procedures die in deze fase van het project Salmsteke ontkiemt! van belang zijn. Ook wordt uitgelegd welke zienswijzemogelijkheden er zijn en hoe wordt opgegaan met deze zienswijzen.

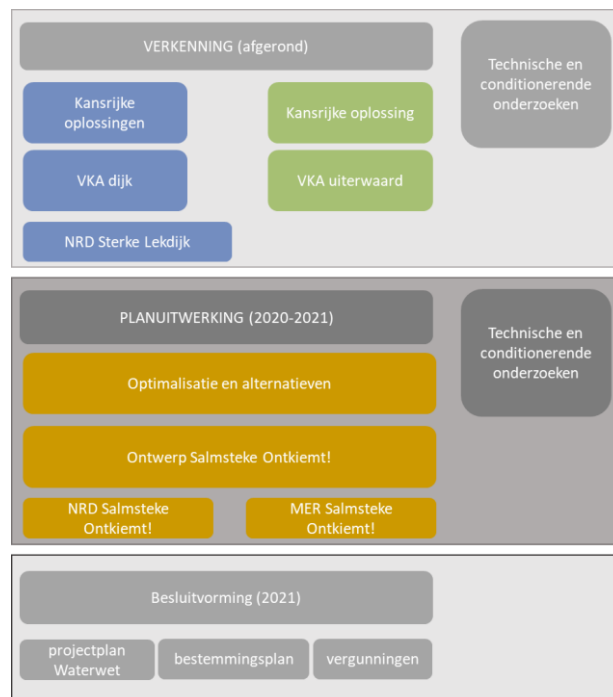
2 Proces tot nu toe

Voor de dijkversterking is de MIRT-systematiek⁴ toegepast (zie ook afbeelding 2-1): een trechtering via een Nota van uitgangspunten, Notitie Kansrijke Oplossingen naar een Voorkeursalternatief, in combinatie met een MER deel 1. Deze MER is gebaseerd op een Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de gehele Sterke Lekdijk⁵. Hierin is op hoofdlijnen geschetst hoe het ontwerpproces voor de dijkversterking eruit ziet. De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) heeft in november 2018 advies uitgebracht⁶ over de NRD.

Voor de uiterwaardverkenning is formeel niet de MIRT-systematiek toegepast, maar is deze methode wel min of meer gevolgd. Ook voor de uiterwaard is namelijk een Nota van uitgangspunten opgesteld, een notitie Kansrijke oplossingen en een Notitie voorkeursalternatief. Voor Uiterwaard moet de m.e.r.-procedure nog starten, met de verplichte kennisgeving en het betrekken van de relevante bestuursorganen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

De Notitie Voorkeursalternatief voor uiterwaard (juni 2019) heeft tegelijk met de Nota Voorkeursalternatief dijk ter inzage gelegen. De zienswijzen op beide notities zijn gezamenlijk beantwoord⁷.

Voor de stap naar een integrale planuitwerking is het van belang om beide VKA's op eenzelfde startpunt te krijgen. Dat gebeurt door een gezamenlijke milieueffectrapportage, met een projectgerichte NRD als startpunt. In de komende periode worden beide ontwerpen gezamenlijk geoptimaliseerd en op effecten beoordeeld. Dit proces wordt in deze NRD nader toegelicht.



2.1 Rekening houden met de omgeving

De dialoog met omwonenden en gebruikers van dijk en uiterwaard biedt meerwaarde voor een goed en integraal ontwerp en de inhoud van de besluitvorming op basis van dat ontwerp. In de verkenningfase zijn hiervoor al diverse trajecten doorlopen: informatieavonden, 1-op-1 stakeholdergesprekken, publiekswandelingen, nieuwsbrieven enz. Deze aanpak continueren we in de planuitwerking.

Bij de totstandkoming van de voorkeursalternatieven bleek er een duidelijke behoefte aan actieve participatie, met name ten aanzien van de recreatieve routes in de uiterwaarden én de wijze van invulling van de horecafunctie. In de planuitwerking is daarom gestart met 2 werkgroepen die invulling geven aan bovenstaande thema's. De

⁴ MIRT: meerjarenprogramma infrastructuur Ruimte en Transport

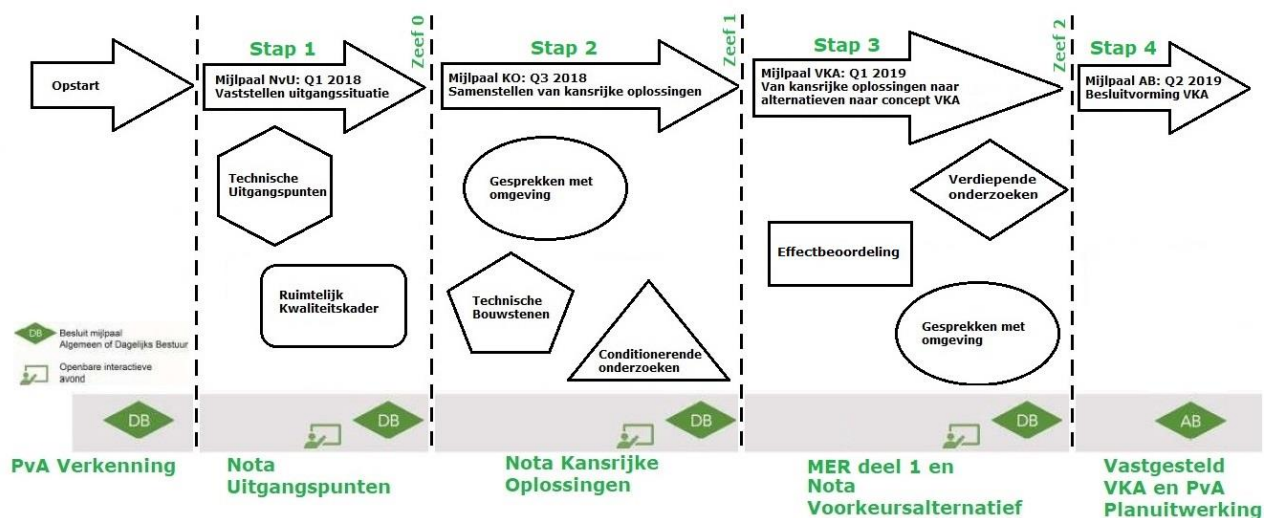
⁵ <https://www.hdsr.nl/beleid-plannen/sterke-lekdijk-0/>

⁶ https://www.commissie-mer.nl/docs/mer/p33/p3326/3326_advies_reikwijdte_en_detailniveau.pdf

⁷

https://www.hdsr.nl/publish/pages/93293/beantwoording_reacties_voorkeursalternatieven_salmsteke_dijk_en_uiterwaard_def.pdf

werkgroepen zijn samengesteld uit bewoners van Lopik, Jaarsveld en Ameide, gemeente Lopik, het recreatieschap, Staatsbosbeheer en HDSR. De werkgroepen werken een voorkeursoplossing uit, die in het MER verder wordt beoordeeld.



Figuur 2-1 schematische weergave MIRT-systematiek

3 Huidige situatie en opgaves gebied

3.1 Huidige situatie

Het dijktraject Salmsteke is landschappelijk zeer fraai. Door de historische boerderijen op afstand van de dijk en de rijk beplante opritten is er een afwisselend en lommerrijk beeld. De dijk in het traject Salmsteke is een continue groene lijn in een veranderend landschap dat loopt over een oeverwal (1) en een oude meandergordel (2). Binnendijks is dit nog goed te zien aan het type beplanting en de dichtheid van de beplanting (waaronder fruitbomen) op de oeverwal. Buitendijks is een continu open landschap met de polsstokverspringvereniging (3) als uitzondering.

De ligging van de dijk is in honderden jaren weinig veranderd. Alle bebouwing is aangetakt op de dijk, de dijk is de primaire route en de verkaveling staat haaks op de dijk (4). De bebouwing is via karakteristieke oprijlanen met laanbeplante bomen aangetakt op de dijk. De gebouwen zijn veelal oud en fraai met bijzondere aandacht voor August's Hoeve en boerderij Zorgwijk. Op de dijk is 't Oude Veerhuys gelegen



August's Hoeve (rijksmonument)

Opvallend is dat de verkaveling in Polder Vogelzang zich schikt naar het reliëf en enigszins schuin op de dijk staat (5). Traject Salmsteke ligt tot 1,5 m hoger dan zijn omgeving. Kijkend naar de paleografische ondergrond is dit goed te verklaren: hier heeft meer dan 1000 jaar geleden een meander van de Lek gestroomd en sediment afgezet. Dit is niet alleen terug te zien in de



Boerderij Zorgwijk

bodemhoogte, maar ook in de hoeveelheid zand waardoor de meandergordel hoger loopt (juist waar de uiterwaard breed is).

Tussen het voormalig stoomgemaal (6) en Jaarsveld (7) liep een voormalige kwelkade, de huidige Oudeslootseweg (8). In het landschap is deze niet meer als kade herkenbaar en slechts miniem herkenbaar in het microreliëf. Ook is deze historisch nooit bebouwd geweest, anders dan de kwelkade tussen Lopik en Schoonhoven.

Buitendijks staat het traject Salmsteke onder invloed van het getij, dagelijkse dynamiek van het getijdewater maakt bijzondere natuur in de uiterwaard mogelijk en de zee (enigszins) voelbaar. Verder ten westen van het traject is de dynamiek nadrukkelijker merkbaar in de uiterwaarden met droogvallende platen en dynamische rietoevers. Aan de randen van het buitendijks gebied zijn sporen van historisch gebruik te vinden, met een oudhoevig landschap aan de oostkant (9) en resten van kleiputten in de bodem aan de westkant van het gebied (10). Met de plannen voor de uiterwaard wordt het verschil tussen het cultuurlandschap binnendijks en het natuurlandschap buitendijks groter (F).

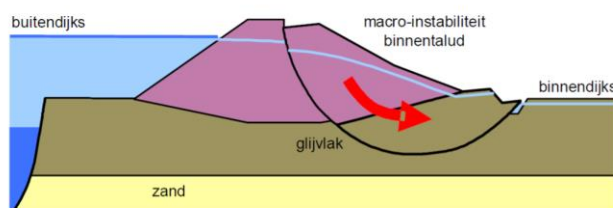


Figuur 3-1 Locaties zoals beschreven in paragraaf 2.1

3.2 Waarom een dijkversterking bij Salmsteke?

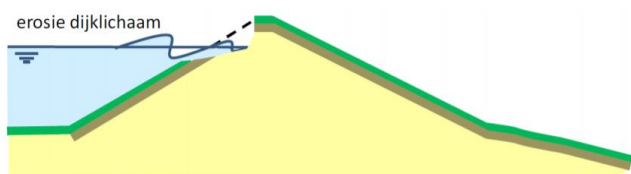
In de verkenningsfase is de veiligheidsopgave voor Salmsteke nader bepaald door middel van geotechnisch onderzoek en berekeningen. Hieruit blijkt dat de dijk niet voldoet aan de veiligheidsnormen voor piping, macrostabiliteit en bekleding op het buitentalud.

Bij het faalmechanisme *macrostabiliteit* neemt de sterkte van de grond en dijk af als gevolg van een hoge (of juist lage) waterstand voor de waterkering, in combinatie met andere belastingen. Als de sterkte, ofwel de schuifweerstand van de grond, onvoldoende is kunnen grote delen van het grondlichaam afschuiven (zie onderstaand figuur). Dit kan worden tegengegaan door de grond te versterken met een extra berm of stabiliteitsscherm (dit kan ook een damwand zijn)



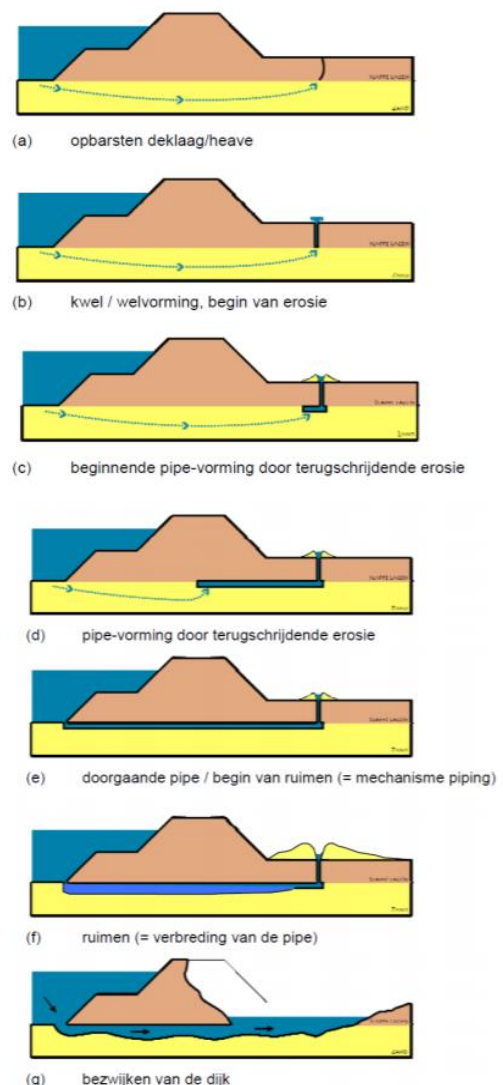
Figuur 3-3 Faalmechanische macrostabiliteit

Het faalmechanisme stabiliteit bekleding houdt in dat bekleding als gevolg van een te groot drukverschil kan opdrukken, afschuiven of een combinatie van deze beide mechanismen vertoont. Ook kan zand uitspoelen als gevolg van een buitenwaarts gerichte gradiënt veroorzaakt door uit-tredend water (Figuur 2-4).



Figuur 3-4 Faalmechanisme bekleding

Het faalmechanisme *piping* kan ontstaan bij een hoge buitenwaterstand. Wanneer de druk van de buitenwaterstand hoog is kan water onder een dijk door gaan sijpelen (zie onderstaand figuur). Na verloop van tijd kan dit water zandkorrels uit de ondergrond gaan meevoeren door een gat of scheur in de slecht doorlatende deklaag binnendijks. Als dat gebeurt, ontstaat er een buisvormig kanaal (pipe), dat steeds verder groeit en de stabiliteit van de dijk vermindert. Uiteindelijk kan dit leiden tot het bezwijken van de dijk. Deze stappen zijn terug te zien in onderstaande figuur).



Figuur 3-5 Faalmechanisme piping

Om te waarborgen dat het waterschap haar zorgplicht en onderhoudstaak kan uitvoeren om zo een toekomstbestendige dijk te kunnen garanderen, is een talud van minimaal 1:3 binnen- en buitendijks nodig. Samengevat spelen de volgende veiligheidsopgaven [1],[2],[3]:

- Oostgrens tot dijkpaal 95: piping en macrostabiliteit binnenwaarts. De voorkeursoplossing bestaat uit een constructieve oplossing voor stabiliteit. Voor piping is besloten op de “beslisboom”⁸ toe te passen: in de huidige fase wordt binnen het bestaande dijkprofiel een ruimtereservering opgenomen voor een verticale pipingmaatregel (damwand).
- Dijkpaal 95 tot 107,5: piping; Hier bestaat de voorkeursoplossing uit een innovatieve verticale pipingmaatregel (bijvoorbeeld een grofzand barrière of verticaal zanddicht geotextiel);
- Over het gehele dijktraject: macrostabiliteit buitenwaarts en stabiliteit bekleding. De voorkeursoplossing is het versterken en verflauwen van het buitentalud met erosiebestendige klei.

3.3 Waarom een herinrichting van de uiterwaard?

De uiterwaard heeft de potentie om te worden ontwikkeld tot een duurzaam recreatieterrein met een regionale functie geënt op de huidige recreatiebehoefte. Daarnaast biedt de uiterwaard Salmsteke kansen voor versterking en ontwikkeling van natuurwaarden. Natuurontwikkeling levert een bijdrage aan de KRW-maatregelen en aan de invulling van de doelstellingen binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Dit betekent dat het gebied invulling kan geven aan de provinciale doelstellingen op het gebied van landschappelijke kwaliteit, cultuurhistorie, erfgoed en recreatie.

⁸ https://www.pov-piping.nl/couch/uploads/file/factsheet-beslisboom-piping_los.pdf

Het toekomstig gebruik van de uiterwaard biedt recreanten de mogelijkheid om te wandelen en te zwemmen en biedt, net als in de huidige situatie, ruimte voor enkele evenementen zoals Nog Harder Lopik en wedstrijden van de polsstokverspringvereniging. Bovendien is er toegang tot het voetveer en de boothelling. Een deel van de uiterwaard krijgt een duidelijke natuurwaarde: deels KRW-natuur en deels drogere natuur passend bij de doelstellingen van het NNN. Uiteindelijk ontstaat dan een dynamische uiterwaard, waarin natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie samenkomen.

De ontwerpogave voor Uiterwaard Salmsteke bestaat uit de volgende elementen:

- 1) **Recreatie:** veilig zwemwater: zwemplas en zwemstrand, ruimte voor enkele evenementen, horeca (jaarrond), leisure en ligweides en ruimte voor de polsstokverspringvereniging.
- 2) **Natuur:** een Kaderrichtlijn Water (KRW) geul en natuur die het Natuur Netwerk Nederland (NNN) vergroot: glanshaverhoiland en stroomdalgrasland.
- 3) **Infrastructuur:** voldoende parkeerplaatsen, wandelroutes, dijkoprit-afrit en boothelling en behoud van het voetveer met toerit.

3.4 Een gezamenlijke planuitwerking

De dijk en uiterwaard hebben een rijke historie. De uiterwaard biedt ruimte voor recreatie en kansen voor bijzondere natuurwaarden. Op en langs de dijk wonen en recreëren veel mensen en in de omgeving is veel bedrijvigheid te vinden. De Lekdijk beschermt een groot deel van West- en Midden-Nederland tegen overstroming van de rivier. De versterking van de dijk is nodig om de veiligheid ook in de toekomst te waarborgen. Dit is een grote uitdaging, voor zowel het bestuur en de organisatie, als voor de eigenaren en de bewoners aan de dijk.

Zonder concessies te doen aan dijkveiligheid biedt dit project een mooie kans om de dijk niet alleen sterker, maar in samenwerking met partners en omgeving ook mooier te maken. De uiterwaard Salmsteke heeft de potentie om een bovenlokale 'kwaliteit' te bieden vanuit zowel recreatief, historisch als ecologisch oogpunt. Het dagelijks en seizoensgebonden gebruik aan weerszijden van de Lek, de relatie en recreatieve verbindingen tussen de kernen Lopik en Jaarsveld en het bijzondere evenementenaanbod in de uiterwaard maken het een bijzondere locatie. Daarnaast liggen er kansen voor ontwikkeling en vernieuwing door ideeën en innovaties die aanwezig zijn in markt en maatschappij aan te boren met oog op de veiligheidsopgave voor de dijk.

4 Voorlopig ontwerp Salmsteke Ontkiemt!

4.1 Verkenningfase

De verkenningen voor de dijkversterking en de uiterwaardontwikkeling zijn separaat doorlopen. Voor beide delen heeft dit geleid tot een voorkeursalternatief^{9,10}. Deze zijn vervolgens gezamenlijk nader uitgewerkt en gedetailleerd tot een voorlopig ontwerp.

4.2 Voorlopig ontwerp- dijk

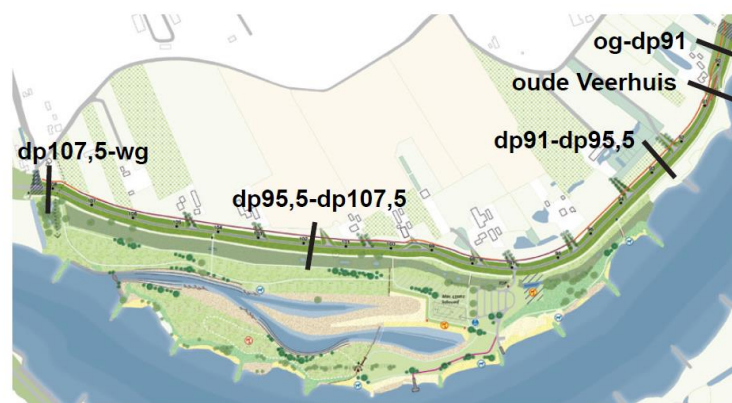
Een veilige en compacte dijk passend in een prachtig landschap.

4.2.1 Maatregelen waterveiligheid

De technische maatregelen om de dijk te versterken zijn niet over het hele traject gelijk. Verschillen in bodemopbouw en ondergrond zorgen voor verschillen in de veiligheidsopgave, waardoor voor het westelijk deel en het oostelijk deel verschillende oplossingen worden gekozen. Het meest oostelijke deel, nabij het Veerhuis, kent vanwege de bebouwing dicht op de dijk eveneens een andere technische maatregel.

In de tabel zijn de opgaven en maatregelen per sectie samengevat. De locaties van en de dwarsdoorsneden van de maatregelen zijn in afbeeldingen 3-1 en 3-2 te vinden. Hierna worden deze nader toegelicht.

Dijkvak	Opgave	Maatregel
oostgrens - cp91	a. stabiliteit buitenwaarts b. stabiliteitbinnenwaarts c. piping	a. herstellen talud naar 1:3 b. stabiliteitsberm binnendijs/ constructieve maatwerkoplossing Veerhuis c. beslisboom piping
dp91 - cp95,5	a. stabiliteit buitenwaarts b. piping	a. herstellen talud naar 1:3 b. beslisboom piping
dp95,5 - dp107,5	a. stabiliteit buitenwaarts b. piping c. bekleding buitenzijde	a. herstellen talud naar 1:3 b. beslisboom piping c. erosiebuffer klei ingraven
dp107,5 westgrens	a. stabiliteit buitenwaarts b. bekleding buitenzijde	a. herstellen talud naar 1:3 b erosiebuffer klei ingraven



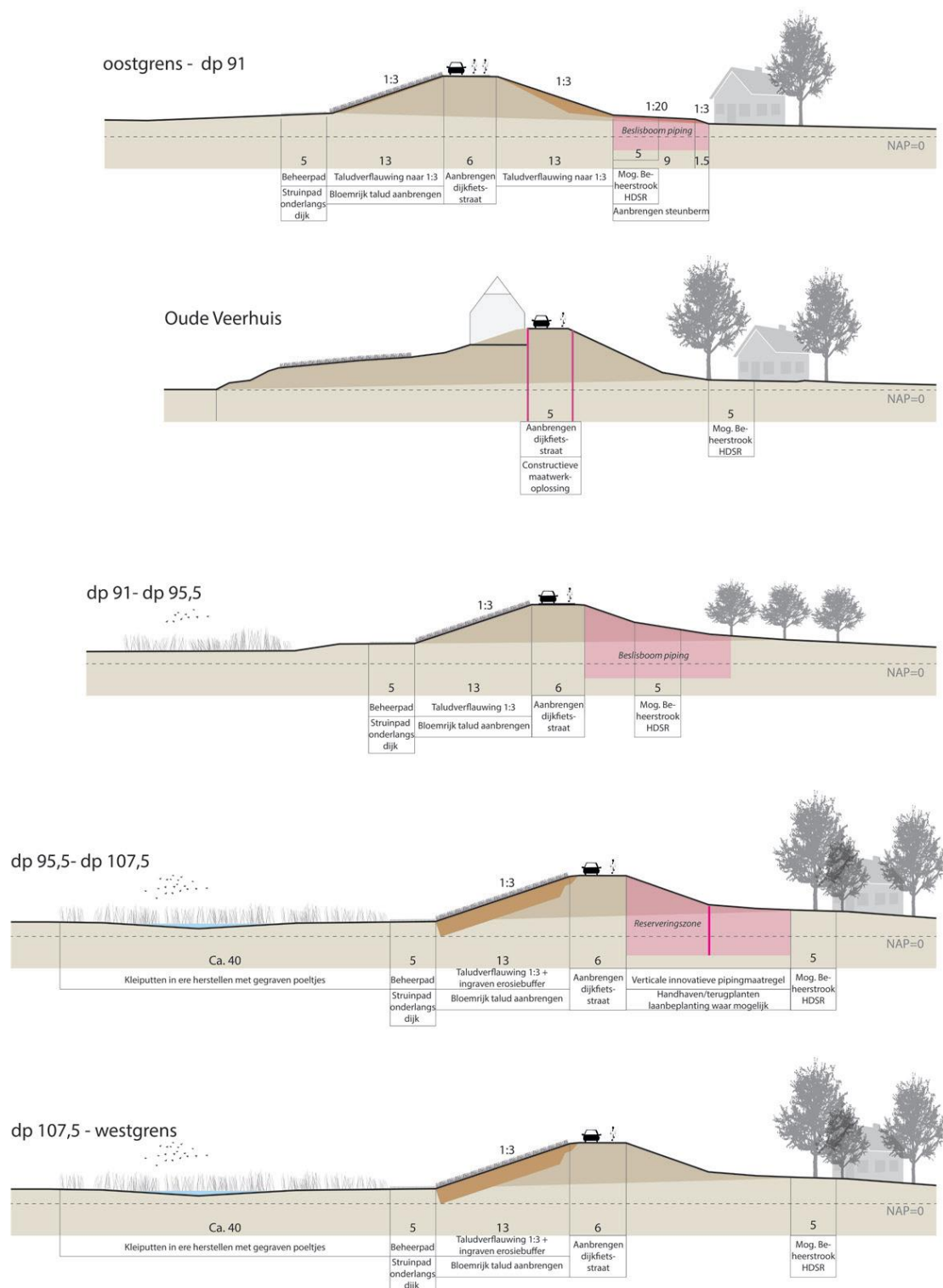
Figuur 4-1 locaties maatregelen dijk

9

https://www.hdsr.nl/publish/pages/93293/nota_voor_keursalternatief.pdf

10

https://www.hdsr.nl/publish/pages/93293/notitie_vo_orkeursalternatief_uiterwaard_salmsteke.pdf



Figuur 4-2 dwarsdoorsneden maatregelen

Langs het gehele traject wordt het buitendijkse talud hersteld naar de oorspronkelijke taludhelling van 1:3 en voorzien van een nieuwe grasbekleding. Door het buitentalud te herprofilen naar de oorspronkelijke taludhelling 1:3 voldoet de dijk aan de opgave voor buitenwaartse stabiliteit.

Voor het gedeelte van dijkpaal 95,5 tot de westgrens wordt een erosiebuffer van klei ingegraven in het buitentalud. Deze erosiebuffer is in staat de golfbelasting bij hoog water gedurende voldoende lange tijd te weerstaan. Door het aanbrengen van deze erosiebuffer is grasbekleding op het buitentalud voldoende. Door deze maatregelen komt de buitenteen van de dijk weer op de oorspronkelijke plek te liggen. Ook bij de polsstokverspringbak is dit binnen het bestaande ruimtebeslag inpasbaar, waardoor de polsstokverspringbak op de huidige locatie gehandhaafd kan blijven.

Tussen de oostgrens en het Veerhuis is een opgave voor macro-stabiliteit binnenwaarts berekend. Als maatregel wordt een grondoplossing toegepast. Hierbij wordt het bovenste deel van het talud verflauwd naar 1:3 en wordt de berm onder een helling van 1:20 aangelegd. De berm dient daarna aan te sluiten op het bestaande maaiveld met een talud van 1:3. De stabiliteitsberm wordt aan de oostzijde doorgezet tot de afrit naar de begraafplaats.

Ter plaatse van het Veerhuis is voor de opgave macro-stabiliteit binnenwaarts een maatwerkoplossing nodig. Om de dijk bij het Veerhuis voldoende veilig te kunnen maken met behoud van het Veerhuis is vanwege het ruimtegebrek een constructieve oplossing nodig. Hiervoor is – bij wijze van referentieontwerp – een kistdam voorzien, met aan weerszijden een verankerde damwand om de overgang naar de grondbermen te maken. De keuze voor een referentieontwerp is bedoeld om de innovatiepartner de ruimte te bieden met een innovatief alternatief te komen. Daarbij zorgt deze constructie ook voor stabiliteit buitenwaarts in het geval er schade aan het Veerhuis zou optreden. De lange damwanden tot in

het Pleistocene zandpakket zorgen daarnaast voor een oplossing voor de pipingopgave.

4.2.2 Maatregelen natuur en landschap

De dijk blijft herkenbaar als een compact lijnelement in het landschap. Met uitzondering van de nieuwe steunberm ten noordoosten van het Veerhuis en de kleine taludverflauwing aan de buitenzijde om de oorspronkelijke taludhelling te herstellen, wordt de dijkversterking volledig gerealiseerd binnen het huidige dijkprofiel. De smalle kruin en steile taluds die kenmerkend zijn voor Salmsteke blijven zichtbaar.

Het buitentalud wordt bloemrijk aangelegd en vormt zo een verbinding met de natuurwaarde van de uiterwaard.

De bestaande bomen langs de opritten blijven behouden of worden teruggeplant. De locatie van de huidige opritten blijft grotendeels gehandhaafd. Alleen bij het Veerhuis zal een maatwerkoplossing worden uitgewerkt.

De inrichting van de weg is vormgegeven volgens de Visie Mobiliteit en Recreatie van Sterke Lekdijk (RHDH, 2020). De exacte inrichting van dit profiel moet nog met de gemeente Lopik tijdens de DO-fase worden uitgewerkt. Kenmerkend is de opbouw met aan beide zijden fiets-suggestieruimte en in het midden een smalle rijloper. Zo ontstaat het principe van een karrespoor.

4.3 Voorlopig ontwerp- uiterwaard

Voor de uiterwaard is een ontwerp gemaakt waarin droge en natte natuur samen met een verbeterde recreatieve functie samenkomen.

4.3.1 Natuur

De natuurwaarden in de uiterwaard krijgen een impuls door de volgende ingrepen.

- Voor nieuwe natte natuur worden condities gecreëerd door de aanleg van getijdengeulen.
- Kleiputten worden in ere hersteld waardoor een moeraszone en een reeks poelen ontstaan.
- Droge natuur in de vorm van stroomdalgrasland en glanshaverhooiland wordt verder ontwikkeld door recreatieve zonering en specifiek beheer.

In de uiterwaarden ontstaat meer ruimte voor getijdendynamiek door de aanleg van een KRW-geul met 2 armen. In de zuidelijke arm wordt een houten schot geplaatst om een zwemgeelte te realiseren.

De geul wordt beschermd tegen erosie door een palenrij bij de monding van de geul, die de golfslag demt. Bovendien zorgen verstevigde (trap)oevers en flauwe taluds voor erosiebestendige oevers waarop zich riet kan ontwikkelen.

Parallel aan de dijk liggen restanten van kleiputten. Deze zijn onderdeel van het cultuurlandschap en horen bij het verhaal van de dijk. Door vernatting worden de kleiputten beter zichtbaar gemaakt en wordt de biodiversiteit in het gebied vergroot.

Op de hogere delen van de uiterwaard is ruimte voor ontwikkeling van droge natuur: stroomdalgrasland en glanshaverhooiland.

4.3.2 Recreatie

De herinrichting van de uiterwaard moet leiden tot een gebied waar iedereen zich gedurende het gehele jaar welkom voelt en waar het aangenaam verblijven is. Het is recreatiegebied is van en voor iedereen. Strand- en oeverrecreatie en wandelen, al dan niet met hond, blijven belangrijke recreatiedragers. Aan de strand- en oeverrecreatie wordt een veilige zwemgeul toegevoegd. Met de komst van de KRW-geul en de natuurontwikkeling zijn met gebruikers route-structuren verkend waar gewandeld kan worden, al dan niet met hond.

Het recreatiegebied blijft openbaar en gratis toegankelijk en er is jaarrond kleinschalige horeca aanwezig. De horeca wordt ingepast in de landschappelijke omgeving en dient te passen bij het gebied en haar omgeving. Hierbij worden onder andere eisen gesteld aan beeldkwaliteit en oppervlakte. De horeca is geen doel op zich maar dient als een verbindende schakel tussen recreatie en natuur en kan mogelijk een beperkte financiële bijdrage leveren in het beheer en onderhoud van het gebied.

De bestaande functies in de uiterwaarde blijven behouden: de polstokverspringvereniging, boot-helling, veerpont en picknickweide.

De wandelmogelijkheden zijn door een werkgroep uitgebreid verkend en dit heeft geleid tot meerdere wandelrondjes (met en zonder hond).

De parkeerruimte wordt uitgebreid met het oog op een toename van recreanten. Hiervoor zijn geen aanpassingen aan het onderliggend wegennet noodzakelijk.

5 MER-alternatieven en effectbeoordeling

5.1 Vergelijken met referentiesituatie

In het MER wordt in beoordeeld wat de effecten op de omgeving zijn en of en waar mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk zijn. Die beoordeling voeren we uit door het (voorlopig) ontwerp en enkele alternatieven/varianten te vergelijken met de *referentiesituatie*. Dit is de huidige situatie, zonder de voorgenomen ontwikkeling, maar wel in combinatie met eventuele andere toekomstige, zekere ontwikkelingen (de autonome ontwikkeling).

Voor deze vergelijking hanteren we een beoordelingskader (zie hoofdstuk 5). Het eindproduct is een MER-Salmsteke Ontkiemt! voor de totale gebiedsontwikkeling.

5.2 Alternatieven en varianten¹¹

Zoals al eerder aangegeven, is bij de beoordeling van de dijkversterking in de Verkenningsfase wel de m.e.r.-systematiek gevolgd, inclusief participatie door rechtstreeks betrokkenen en de omgeving, maar niet een formele m.e.r.-procedure. Het voorkeursalternatief voor de uiterwaard heeft een vergelijkbaar traject doorlopen.

In de nu lopende Planuitwerkingsfase wordt wel een formele m.e.r.-procedure doorlopen, waarbij de dijkversterking wordt gecombineerd met de ontwikkeling in de uiterwaard.

Volgens artikel 7.23 van de Wet milieubeheer bevat een milieueffectrapport, onder meer, een beschrijving van *'de redelijke alternatieven die relevant zijn voor de activiteit en de specifieke kenmerken ervan, met opgave van de belangrijkste motieven voor de gekozen optie, in het licht van de milieueffecten van de activiteit'*.

De vraag is of onder 'redelijke alternatieven' ook de alternatieven/varianten voorafgaand aan de

voorkeursbeslissing worden verstaan en of deze opnieuw zouden moeten worden afgewogen in de m.e.r.-procedure die nu van start gaat. In de Toelichting bij de laatste wijziging van artikel 7.23 Wet milieubeheer staat het volgende, duidelijke standpunt: 'het alternatievenonderzoek kan worden beperkt tot die alternatieven die het bestuursorgaan in staat stellen een goede afweging ten behoeve van de besluitvorming te kunnen maken. Als er alternatieven in een eerder stadium zijn afgewogen en de keuze voor een bepaald alternatief in dat stadium al is gemaakt, hoeven de alternatieven daarvoor niet nog een keer te worden afgewogen'. Deze werkwijze is intussen ook geaccordeerd in jurisprudentie .

Dit betekent dat de alternatieven/varianten uit de vorige fase, en eventueel zelfs van daarvóór, niet nog eens hoeven te worden onderzocht en afgewogen in de nu komende fase.

Van belang is wel dat het tot stand komen van het voorkeursalternatief helder en navolgbaar is, zowel voor wat betreft het proces als de inhoudelijke afwegingen. Dit is het geval en zal ook het MER worden beschreven.

In deze NRD is het Voorlopig Ontwerp het enige onderwerp van onderzoek. Alternatieven die hiervoor onderbouwd zijn afgefallen, worden niet nog eens onderzocht en er worden ook geen nieuwe alternatieven ontwikkeld. Wel worden nog enkele varianten op het VO ontwikkeld, die ontstaan door bijvoorbeeld een optimalisatie van het ontwerp, een nadere detaillering of naar aanleiding van de participatie vanuit de omgeving. Het Voorlopig ontwerp biedt voldoende ruimte en onderzoeksvragen om meerdere alternatieve oplossingen per thema of object in het milieueffectrapport te beschouwen.

¹¹ alternatief = andere invulling; variant = wijzigingen binnen een gekozen invulling

5.3 Uitwerking definitief ontwerp

In de planuitwerkingsfase wordt op basis van de effectbeoordeling van de varianten van het VO in het MER een integraal definitief ontwerp uitgewerkt. Op basis van dit ontwerp kunnen de vergunningen, meldingen en ontheffingen worden aangevraagd, die nodig zijn voor de uitvoering. Tijdens dit proces houden we rekening met de opgehaalde wensen en beoordelen we of ze inpasbaar zijn. Aan het eind van de ontwerpoptimalisatie en in de afweging van de varianten in het MER bekijken we in hoeverre de varianten tegemoetkomen aan de wensen uit de omgeving en onderbouwen we de afweging naar het integrale ontwerp.

Uit te werken onderdelen zijn:

Innovatie

In het VKA dijk is voor een deel van het traject gekozen voor een verticale constructieve maatregel als oplossing voor piping. Dit nodigt uit tot het toepassen van innovatieve maatregelen of jonge (al dan niet bewezen) technieken. De innovatieve maatregelen worden daarom nader onderzocht en ontworpen (bij het opstellen van het DO). Daarbij wordt onder meer gekeken naar de uitvoeringswijze en uitvoeringshinder, bijvoorbeeld bij de op- en afritten. Maar er zal ook nader worden onderzocht of de maatregelen voldoende zekerheid bieden ten aanzien van de inspecteerbaarheid en levensduur.

Als de innovaties onvoldoende zekerheid blijken te bieden kan worden teruggevallen op een traditionele oplossing, zoals een klei-inkassing.

Inpassing Veerhuis

De ruimtelijke inpassing van de maatregelen bij het Veerhuis moeten bij het definitief ontwerp worden uitgewerkt.

Verkeer

De inrichting van de weg wordt in de DO-fase met de gemeente Lopik uitgewerkt.

Een wens voor een langere boothelling wordt nog verder afgestemd.

Rivierkunde en stabiliteit van de KRW-geul

Er is nog optimalisatie nodig met betrekking tot de rivierkundige effecten van de KRW-geul. Ook moeten de maatregelen, zoals de palenrij, trapoevers en steenbestorting en de afscheiding tussen natuur en zwemwater verder worden uitgewerkt.

Tijdens het ontwerpproces houden we rekening met de opgehaalde wensen en onderzoeken we of ze inpasbaar zijn. Aan het eind van de ontwerpoptimalisatie en in de afweging van de alternatieven in het MER beschouwen we in hoeverre de alternatieven tegemoetkomen aan de wensen uit de omgeving en onderbouwen we de afweging naar het integrale ontwerp.

5.4 Beoordelingskader

De kern van het MER is dat de milieueffecten van het voornemen en eventuele alternatieven/varianten in beeld worden gebracht ten opzichte van de referentiesituatie. Om een zinvolle effectbeoordeling te kunnen doen is een beoordelingskader opgesteld. Het beoordelingskader (

Tabel 5-1) is een instrument om op uniforme en navolgbare wijze de effectbeoordeling uit te voeren. De criteria zijn ingedeeld in vier thema's: techniek, milieu, omgeving en kosten. Voor de afweging van de varianten van de dijkversterking is in het MER deel 1 gebruik gemaakt van een beoordelingskader dat specifiek was opgesteld voor de dijkversterking en gericht op het detailniveau dat hoorde bij de keuze voor het voorkeursalternatief (MER deel 1).

Voor de beoordeling van het voorlopig ontwerp in MER Salmsteke Ontkiemt! wordt dit beoordelingskader uitgebreid, zodat de elementen van de uiterwaard een volwaardige plek krijgen. Belangrijke aspecten voor de uiterwaard zijn de bijdrage van terrestrische en aquatische natuur (NNN en KRW-maatregelen) en de effecten ten aanzien van verkeer en recreatie (zowel verkeersveiligheid als verkeersoverlast). De beschrijving van de effecten moeten een zodanig detailniveau hebben dat een onderbouwde keuze gemaakt kan worden. De effecten van de worden in het MER per thema beschouwd ten opzichte van de referentiesituatie (huidige situatie plus autonome ontwikkeling). Hierbij is ook aangegeven of de effecten kwantitatief (door middel van onderzoek) worden beoordeeld of kwalitatief (op basis van een deskundigenoordeel).

De beoordeling ten opzichte van de referentiesituatie vindt plaats op een 5-puntschaal:

Oordeel	Betekenis
++	Sterke verbetering, sterk positief effect
+	Verbetering, positief effect
0	Geen relevante verandering
-	Verslechtering, negatief effect
--	Sterke verslechtering, sterk negatief effect

Tabel 5-1: Beoordelingskader dijk en uiterwaard

Thema	Criterium	Toelichting op criterium	relevant voor dijk/uiterwaard?	Wijze van beoordelen
Techniek	Uitvoerbaarheid	Ervaring met toegepaste technieken, complexiteit van de uitvoering	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Beheerbaarheid	Gevolgen voor regulier beheer en onderhoud en beheer tijdens hoogwater Gevolgen voor regulier beheer en onderhoud in normale situaties (o.a. zwemwaterkwaliteit, erosie en aanzanding KRW-geul en geulmonding)	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Uitbreidbaarheid	Gevolgen voor toekomstige dijkversterking (breedte, hoogte, sterkte) Adaptiviteit in relatie tot klimaatverandering	voor dijk al in VKA beoordeeld, niet relevant voor uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Duurzaamheid	CO ₂ -emissie materieel en materiaal Mate hergebruik vrijkomende en benodigde grond Bijdrage biodiversiteit	dijk en uiterwaard	Kwantitatief
Milieu	Natuur	Effecten op N2000 gebieden (stikstof) en soorten Effecten op beschermde flora en fauna Effecten voor NNN-doelen Effecten voor KRW-doelen	dijk en uiterwaard	Kwantitatief
	Archeologie	Effecten op archeologische waarden	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Cultuurhistorie en landschap	Effecten op gebouwde monumenten Effecten op monumentale/beeldbepalende bomen Effecten op overige cultuurhistorische elementen Effecten op overige landschaps- en aardkundige waarden	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Rivierkunde	Effecten conform rivierkundig beoordelingskader Effecten op morfologie Effecten op de scheepvaart	dijk en uiterwaard	Kwantitatief
	Bodemkwaliteit	Effecten op/van aanwezige verontreinigingen	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Waterhuishouding	Effecten op binnendijks waterbezwaar Effecten op grondwaterstanden	dijk en uiterwaard	kwantitatief
Omgeving	Wonen en werken	Effecten op woongenot (geluid) Effecten op bedrijfsfuncties inclusief landbouw Effecten op sociale veiligheid	dijk en uiterwaard	Deels deskundigen-oordeel, deels kwantitatief
	Recreatie	Effecten op recreatieve functies (dagrecreatie, fietsen, wandelen, sporten, zwemmen, polsstokver-springvereniging, honden uitlaten)	dijk en uiterwaard	Deskundigenoordeel
	Verkeer	Effecten op verkeersveiligheid	dijk en uiterwaard	kwantitatief

Thema	Criterium	Toelichting op criterium	relevant voor dijk/uiterwaard?	Wijze van beoordelen
		Effecten op verkeersafwikkeling Effecten op bereikbaarheid		
	Ruimtelijke kwaliteit	Effecten op kernwaarden uit Ruimtelijk kwaliteitskader <ul style="list-style-type: none"> • Profiel en tracering dijk • Aansluiting op omliggend landschap • Afstemming Sterke Lekdijk • Aansluiting dijk-uiterwaard 		Deskundigenoordeel
	Hinder tijdens aanleg	Effecten op functies en bereikbaarheid Effecten op vervoersbewegingen Effecten op geluids- en trillinghinder		Deels deskundigen-oordeel, deels kwantitatief (vervoersbewegingen)
Kosten	Investeringskosten	Aanlegkosten inclusief vastgoed		Berekening o.b.v. kosten-kentallen (SSK incl. LCC)
	Levensduurkosten	Investeringskosten en kosten voor beheer, onderhoud en vervanging		Berekening o.b.v. kosten-kentallen (SSK, incl. LCC)

5.5 Wijze van onderzoek

In de verkenningsfase voor de dijkversterking en de ontwikkeling van het voorlopig ontwerp voor het gehele gebied zijn al diverse onderzoeken uitgevoerd om de haalbaarheid en milieueffecten te onderzoeken en te beoordelen. Voor een aantal thema's worden deze onderzoeken uitgebreid of verdiept.

De belangrijkste issues krijgen de meeste aandacht in de onderzoeken. Dit zijn naar verwachting:

- Stikstof
- Grondwater en oppervlaktewater
- Hinder en schade

Stikstof

In de verkenningsfase is een toename van de stikstofdepositie berekend. Deze toename is beoordeeld in relatie tot de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Met het wegvallen van het PAS zal opnieuw naar de depositie gekeken moeten worden. Gezien de huidige regelgeving is een toename van stikstofdepositie niet zonder meer toegelaten, omdat significant negatieve effecten doordoor op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. In het kader van het MER wordt hier opnieuw naar gekeken en worden, zo nodig, mitigerende maatregelen genomen. In het geval toch een toename van stikstofdepositie overblijft wordt een vergunning aangevraagd bij de provincie, waarbij gebruik wordt gemaakt van een passende beoordeling, dan wel een ADC-toets¹².

Grondwater en oppervlaktewater

De verschillende elementen en oplossingsrichtingen hebben effect op grondwaterstromingen en op grondwaterstanden. De geul in de uiterwaard bijvoorbeeld mag niet leiden tot extra grondwateroverlast binnendijks. Het ontwerp moet

bovendien voldoen aan het rivierkundig beoordelingskader.

Hinder en schade

Het ontwerp en de alternatieven worden beoordeeld op hinder en schade voor de omgeving, zowel in de realisatiefase als in de gebruiksfase. Daarbij wordt onder andere gekeken naar effecten op luchtkwaliteit, geluid, externe veiligheid, trillingen, verkeer en bereikbaarheid.

¹² Als niet kan worden uitgesloten dat een plan of project significante gevolgen heeft, dan moet een Passende beoordeling worden gemaakt. Als uit de Passende beoordeling blijkt dat aantasting van natuurlijke kenmerken niet is uit te sluiten, dan volgt de ADC-toets. Hierin wordt getoetst of er

alternatieven zijn voor het project, er een dwingende reden van groot openbaar belang is en of voldoende compenserende maatregelen worden getroffen.

6 Participatie

De wijze waarop de omgeving tot nu toe bij het project is betrokken wordt voortgezet en aangepast en/of uitgebreid in verband met de fase, waarin het project zich nu bevindt.

7 Hoe gaat de procedure verder?

7.1 De vervolgpcedure

De voorliggende NRD is de eerste stap in de procedure van milieueffectrapportage voor Salmsteke ontkiemt!. Met deze notitie wordt iedereen geïnformeerd over de start van de milieueffectrapportage, de werkwijze en de wijze van effectbeoordeling.

Iedereen mag gedurende een periode van zes weken reageren op de werkwijze zoals beschreven in deze notitie door middel van het indienen van zienswijzen. Tijdens deze periode wordt met deze notitie ook advies ingewonnen van bestuurlijke en adviesorganen en de commissie m.e.r. De ingewonnen zienswijzen worden gebundeld en voorzien van een antwoord. De Provincie Utrecht brengt vervolgens advies uit aan initiatiefnemer Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden over de inhoud van de Milieueffectrapporten.

Na afronding wordt het MER gezamenlijk met het ontwerpbestemmingsplan en het ontwerp van het projectplan Waterwet voor de dijk ter inzage gelegd. Het MER hoort immers bij deze twee hoofdbesluiten. Iedereen heeft dan zes weken de tijd om te reageren op het besluit en het MER. Ook wordt het MER voor advies voorgelegd aan de onafhankelijke Commissie voor de m.e.r..

Vervolgens wordt het projectplan voor de dijkversterking vastgesteld door het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het bestemmingsplan door de gemeenteraad van Lopik. Daarna is goedkeuring van het projectplan of projectbesluit vereist van de Provincie Utrecht. Tegen deze goedkeuring en de vaststelling van het bestemmingsplan kan beroep worden ingesteld.

Om het project mogelijk te maken zijn uiteraard nog andere besluiten nodig, zoals een watervergunning en een projectplan voor activiteiten in de uiterwaard. Zoals al eerder aangegeven hoort het MER bij de genoemde hoofdprocedures.

7.2 Wie doet wat?

De initiatiefnemer van de dijkversterking is het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het Hoogheemraadschap is ook bevoegd gezag voor het projectplan Waterwet voor de dijk. De gemeente Lopik is bevoegd gezag voor het wijzigen van het bestemmingsplan, nodig voor de maatregelen in de uiterwaard.

De Provincie Utrecht is bevoegd gezag voor de goedkeuring van het projectplan voor de dijk, waarbij het MER hoort. Om de procedure te stroomlijnen hebben gemeente Lopik en de Provincie Utrecht besloten om de verschillende stukken gecoördineerd in procedure te brengen. De Provincie Utrecht is coördinerend bevoegd gezag.

7.3 Hoe kunt u reageren?

Deze NRD ligt ter inzage bij:

- de Provincie Utrecht, in het Provinciehuis aan de Archimedeslaan 6 te Utrecht;
- het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Poldermolen 2 te Houten (voor meer informatie belt u naar het klantcontactcentrum op nummer 030-209 7361 voor een afspraak)
- de gemeente Lopik, op de gebruikelijke plekken voor terinzagelegging van stukken.

De periode waarbinnen deze NRD ter inzage ligt en hoe en waar reacties hierop kunnen worden ingediend zijn te vinden in de bekendmaking van de provincie Utrecht.